Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry **www.sakl.fi**
Finlands Yrkesfiskarförbund FYFF rf **sakl@sakl.fi**

Kotka 5.10.2026

Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Viite HE 175/2026 vp.

Valtion talousarvio vuodelle 2027 – luonnonvaratalous/kalatalous

Suomen Ammattikalastajaliitto (SAKL) antaa seuraavan lausunnon otsikkoasiasta.

1. Yleistä

Kotimaisen kaupallisesti pyydetyn kalan osuus kokonaiskulutuksesta on edelleen vähentynyt, nyt noin 6 prosenttiin (2024), ja vähittäiskaupassa oleva kala on pääosin tuotua. Tällä hetkellä rekisteröityjä I luokan kaupallisia kalastajia merialueella on 390 ja sisävesillä 372 (tilanne 12/2024). Todellisuudessa kaupallista kalastusta pääelinkeinoa harjoittavien määrä on pienempi.

Rannikko- ja avomerikalastuksen tilanne on vaikea, kun taas sisävesikalastuksen tilanne on jonkun verran parempi. Kohta pidettävän **EU:n kalastusneuvoston tulokset (10/2026) ovat täysin ratkaisevia** avomerikalastuksen ja loheen tukeutuvan rannikkokalastuksen kannalta. Etenkin lohen osalta tilanne on erittäin vaikea, vaikka lohikantojen tila on hyvä.

Energiakustannukset ovat merkittävä osa kalastusyritysten kustannusrakennetta ja siksi alusten ja veneitten energiatalouteen olisi kiinnitettävä erityistä huomiota. Polttoaineita koskevilla uusilla veroratkaisuilla (EU-säädöksillä tai kansallisesti) ei tule lisätä kalastusyritysten kustannuksia. **Polttoaineen hintojen nousu on tuplannut vuodessa kalastuselinkeinon polttoainekulun ja elinkeino ei pysty siirtämään sitä suoraan kalan hintaan. Tilanne on erittäin haastava.**

Ammattikalastuksen toimintamahdollisuuksia, **myös osana kotimaista huoltovarmuutta**, tulisi erityisesti tässä maailmanpoliittisessa tilanteessa parantaa. Valitettavasti tilanne on pidemmän aikaa ollut päinvastainen, kaupallisen kalastuksen toimintakenttää on jatkuvasti kavennettu ja myös byrokratiaa lisätty. Luonnonvarakeskus teki maa- ja metsätalousministeriön toimeksiantona selvityksen kalan huoltovarmuuden nykytilasta ja kehitysmahdollisuuksista ja raportti luovutettiin tammikuussa 2023. Raportissa on esitetty kehittämisehdotuksia ja ministeriön tulisi mahdollisimman pian toimeenpanna ehdotukset soveltuvin osin.

Vaelluskalakantojen palauttamisen yhteydessä erilaisia voimassaolevia kalatalousvelvoitteita kuten istutuksia ja kalatalousmaksuja on muutettu viime vuosina muihin toimiin. Samanaikaisesti istutusten vähennykset ovat osaltaan aiheuttaneet saalisvähenemää etenkin lohi, siika ja taimensaalille eri puolilla Suomea. Kalatalousvelvoitteiden muutokset eivät korvaa istutuksien vähenemisen aiheuttamia ammattikalastajien saalismenetyksiä lyhyellä aikavälillä. **Velvoiteistutuksia ja valtion varoista tehtäviä kalastettavaksi tarkoitettavia (entiset valtion kalanviljelyvarat) tulee jatkaa ja niille varata enemmän rahoitusta valtion budjetista tulevina vuosina.**

2. Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelma

Valtioneuvosto on kesällä 2021 hyväksynyt **Kotimaisen kalan edistämisohjelman**. Ohjelma on hyvin kunnianhimoinen ja tavoitteena on kotimaisen kalan kulutuksen tuplaaminen vuoteen 2035 mennessä. Vaikka tavoite sellaisenaan on epärealistinen, on suunta (= lisääminen) kannatettava. **Tavoitteen osittainenkin saavuttaminen vaatii suuria muutoksia 2010-luvulta alkaen harjoitettuun kalastus- ja ympäristöpolitiikkaan**.

Ohjelman heikkoutena on, että se paneutuu pääosin kalan kulutuksen lisäämiseen, ja kalaraaka-aineen tuotannon turvaaminen on jäänyt taka-alalle. Eli mistä saadaan kotimaista kalaa kulutuksen tyydyttämiseksi? **On huolehdittava siitä, että kalastuksen perusedellytykset ovat kunnossa ja että meillä Suomessa on kalastusyrittäjiä myös jatkossa**. Jokaista ammattikalastusta koskevaa päätöstä on katsottava Kotimaisen kalan edistämisohjelman tavoitteiden näkökulmasta!

Pääministeri Petter Orpon hallitusohjelma jatkaa kotimaisen kalan edistämisohjelmaa, mikä on myönteinen asia. SAKL pitää hallitusohjelman kirjauksia ammattikalastuksesta ja elinkeinokalataloudesta hyvinä ja kannatettavina. Keskeistä on, että Kotimaisen kalan edistämisohjelman toimeenpanoa tehostetaan. Valitettavasti **näyttää siltä, että ohjelman tavoitteet karkaavat yhä kauemmas ja jopa siltä, että osin ollaan jo menossa takaisin päin.**

3. Suomen EMKVR-ohjelma, kalastuslaivasto ja byrokratia

EU:n komissio hyväksyi elokuussa 2022 vuosien 2021–2027 Euroopan meri-, vesiviljely- ja kalatalousrahaston (EMKVR) Suomen ohjelman. Tukimahdollisuudet (mm. investointien osalta) kaupalliselle kalastukselle ovat valitettavasti rajalliset ja esimerkiksi toimet kalastuslaivaston kehittämiseksi ja ajan tasalle saattamiseksi vaatisivat lisätoimia.

EU-komission 21.2.2023 antaman tiedonannon mukaan visiona on, että viimeistään vuoteen 2050 mennessä EU:n kalastus- ja vesiviljelyalan on oltava kestävä, taloudellisesti kannattava ja maailmanlaajuinen esimerkki hyvästä hallintotavasta, jolla on neutraali CO2 -jalanjälki. Suomen kansallisena tavoitteena on vähentää hiilidioksiinipäästöt 60 % vuoteen 2030 ja olla hiilineutraaleja vuonna 2035.

Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry on vuonna 2023 tehnyt esiselvityksen kalastusaluksien vähänpäästöisistä energiaratkaisuista. Esiselvityksen tarkoituksena oli tutkia, minkälaisia mahdollisuuksia on suomalaisissa kalastusaluksissa käyttää sähköä tai vaihtoehtoisia polttoaineita. Työtä jatketaan nyt Luonnonvarakeskuksen, Tampereen yliopiston ja SAKL/elinkeinon välisenä yhteistyönä.

Energiasiirtymä, kalan laadun parantaminen, saaliin eettinen käsittely, kustannustehokkuus sekä turvalliset ja ajanmukaiset työskentelyolosuhteet vaativat panostuksia kalastuslaivastoon. Suomalaisen kalastusaluslaivaston pienuus ja etenkin ikä tuo mukanaan erittäin suuren haasteen ja kalastusyrittäjien korkea keski-ikä vaikuttaa mahdollisuuksiin tulevaisuuden investointeihin.

Liiton kantana on myös, että etenkin energiasiirtymä vaatii merkittäviä muutoksia EU:n tukilainsäädäntöön (EMKVR laivastoa koskevat tukiehdot) **ja laivaston kapasiteettia koskeviin sääntöihin**.

Byrokratian vähentäminen ei ole edennyt, päinvastoin. EU:n valvonta-asetuksen muutos sisältää uusia valvontatoimia, jotka lisäävät yrittäjien kustannuksia ja työtaakkaa. Etenkin uudet säännökset kalastuspäiväkirjaan kirjatun arvioidun saalismäärän sallitusta poikkeamasta (MOT) verrattuna purkamisilmoitukseen tai valvontaviranomaisten tekemän tarkastuksen tuloksiin aiheuttavat tällä hetkellä suurta huolta elinkeinossa.

Uuden tukikauden ennakkotiedot ennustaa rahoituskehyksen pienentymistä ja sitä kautta lisähaasteita elinkeinokalatalouden rahoitukselle.

4. Meriluontoa ja kalastuksen toimintamahdollisuuksia on puolustettava merituulivoimarakentamisessa

Suomessa edistetään poliittisesti vahvasti merituulivoiman rakentamista. Viimeiset merelliset erämaamme ollaan ottamassa laajamittaisen teollisen toiminnan käyttöön, suurimmaksi osaksi isojen ulkomaisten toimijoiden hyödyksi. Tällainen ympäristön muuttaminen tulee vaikuttamaan meriluonnon tilaan, kalakantoihin, lintuihin sekä kalastukseen. Uhkana on, ett tila toimia otetaan pysyvästi pois kalastukselta.

Itämeren alueella, sekä Ruotsin, Suomen että Ahvenanmaan vesillä, on runsaasti merituulivoimaan liittyviä hankkeita käynnissä. Hankkeet sijoittuvat sekä aluevesille että talousvyöhykkeille. Suomen Ammattikalastajaliitto on esittänyt huolensa merituuliteollisuusalueiden rakentamisesta ja sen seurauksista ympäristölle ja kalastuksen harjoittamiselle jo muutaman vuoden ajan. Liitto on edellyttänyt kokonaisvaltaista koordinaatioita Itämeren tasolla, yhteisvaikutusten selvittämistä ja selkeitä pelisääntöjä kokonaan uudelle toiminnalle merialueella. Itämeren tila on tällä hetkellä heikko ja siihen kohdistuu jo ennestään monia paineita.

Hallinto on lopultakin heräämässä tilanteeseen, mutta valitettavasti aika myöhään. **Hallinnon on nyt tehostettava toimiaan meriluonnon ja kalastuselinkeinon intressien puolustamisessa YVA- ja lupaprosessien aikana.** Myönteistä on, että Lounais-Suomen Elinvoimakeskus, Ahvenanmaan maakuntahallinto sekä Maa- ja metsätalousministeriön elinkeinokalatalouden yksikkö on panostanut asiaan.

Laki merituulivoimasta talousvyöhykkeellä tuli voimaan vuonna 2025. **Kalastuselinkeinon intressit huomioitiin itse laissa huonosti, eikä lausunnolla olleessa asetuksessa asioita oltu huomioitu yhtään paremmin.**

On myös tärkeää, että troolikalastuksen tarpeet ja toimintaedellytykset otetaan asianmukaisesti huomioon, kun ministeriöiden kesken yhteistyössä valmistellaan työ- ja elinkeinoministeriön esitystä valtioneuvostolle tulevista merituulivoima-alueista. Tällöin **tulee huolehtia siitä, että tärkeät troolivetoalueet säilyvät kokonaisina kaupallisen kalastuksen käytössä** ja että myöskään kaapeleiden vedot eivät tulisi estämään troolivetoalueiden eheyttä.

5. Hylje ja merimetso

Harmaahylkeen ja merimetson kasvaneet kannat heikentävät ammattikalastuksen toimintaedellytyksiä ja etenkin hylje on suurin yksittäinen ammattikalastuksen toimintaan rannikolla vaikuttava tekijä. Näiden kysymysten osalta ei valitettavasti ole saatu konkreettista parannusta aikaan viime vuosien aikana lukuun ottamatta merimetson suojametsästystä osan aikaa vuodesta.

Vahinkoeläinten (hylje ja merimetso) hallintatoimiin luvataan hallitusohjelmassa parannuksia – lupaukset on myös nyt lopulta lunastettava myös hylkeiden osalta.

Yksityiskohtaiset esitykset

Yksityiskohtien osalta esitämme seuraavaa:

Hylje ja merimetso, saimaan norpan suojelu

- on syytä ryhtyä toimiin metsästyksen ja erityisesti vahinkoeläinten poistamisen tehostamiseksi ja on vältettävä kaikki toimia, jotka estävät metsästyksen harjoittamista, esimerkiksi perustamalla uusia suojelu- ja metsästyskieltoalueita pitkin rannikkoa. Nykyisiä hylkeiden tulee purkaa, koska niillä ei ole enää suojeluperustetta. Nykyisiltä suojelualueilta tulee poistaa rajoitteet hylkeiden ja merimetsojen metsästykseen. Itämeren norpan metsästysmääriä on lisättävä;
- kaupalliselle kalastukselle ja kalankasvatukselle vahinkoja aiheuttavien halliurosten poistamisesta aiheutuviin kustannuksiin annetun valtioneuvoston asetuksen (184/2020) voimassaoloa on jatkettava myös kuluvan hallituskauden jälkeen;
- kaupallisen kalastuksen vakuutustukea on 2010-luvulla heikennetty huomattavasti (1328/2016), jonka seurauksena yhä suurempi osa hylkeiden aiheuttamista kalastusvälinevahingoista jäänyt kalastajien maksettavaksi. Määräraha ja tuki olisi palautettava aikaisemmalle tasolle;
- saimaannorpan suojelusta aiheutuvien taloudellisten vahinkojen korvaamiseen kaupallisille kalastajille on varattava riittävä määräraha;
- saimaannorpan vahinkojen estämiseksi sekä itse saimaannorppien pyydyskuolleisuuden minimoimiseksi on sallittava vastaavien hyljekarkoittimien käyttö kuten merialueella. Sen käytön sallimisesta hyötyi saimaannorppa että kalastuselinkeino. Karkoittimien käyttö mahdollistaisi pyydysrajoitusten purkamista kuitenkaan vaarantamatta saimaannorppakantaa.
- merimetsokanta aiheuttaa ongelmia käytännön kalastukselle ja vaikuttaa merkittävästi kaupallisesti tärkeisiin kalakantoihin. Merimetsokannan suojametsästyksen vaikutukset jäänevät vähäisiksi keväisin, koska suojametsästystä ei sallittu esityksemme mukaisesti lainkaan keväisin. Tämän vuoksi merimetson aiheuttamien vahinkojen korvaamiseksi olisi luotava tehokas järjestelmä ja sallittava poikkeuslupien käyttö suojametsästykseen keväisin.

SAKL:n tiedotus-, edistämis- ja kehittämistoiminta (30.40.51)

- kalastuselinkeinon itse harjoittamaan elinkeinokalatalouden edistämistoimintaan tulisi varata määräraha ko. momentilta. Suomen Ammattikalastajaliitto on ainoa valtakunnallinen ammattikalastajien ja kalastuselinkeinon järjestö maassamme. Määräraha on erityisen tärkeä tilanteessa, missä elinkeinon toimintaan liittyvät paineet ovat suuret. Elinkeino joutuu vuosi vuodelta ahtaammalle ja tulisi löytää keinot kotimaisen luonnonkalansaannin varmistamiseksi myös tulevaisuudessa.
- **esitämme, että eduskunta osoittaa 100.000 euron määrärahan vuoden 2027 talousarviossa.**
- **Ammattikalastuselinkeinon jatkuvuuden varmistamiseksi esitämme, että Suomen Ammattikalastajaliitolle varattaisiin jatkuva elinkeinon edistämiseen liittyvä määräraha** vähän vastaavaan tapaan kuin Kalatalouden Keskusliitolla ja Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestöillä on. Rahoitus voisi olla edelleen erillinen, eikä samalta kalatalouden neuvontarahan alta kuten muilla järjestöillä. Mikäli mahdollista sen voisi ohjata kaupallisen kalastuksen edistämisen momentilta, jonne se muutenkin paremmin kuuluisi.

Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry

Mikko Malin
toimitusjohtaja